

- Պետական բյուջեն կառավարության տարբեր քաղաքականություններն ամփոփող կարևոր ծրագրային փաստաթուղթ է, որն արտահայտում է, թե կառավարությունը հանրային ռեսուրսները ինչպե՞ս է նախատեսում օգտագործել, ո՞ր քաղաքական նպատակների համար, ինչպիսի՞ հանրային ծառայություններ և ի՞նչ ծավալով են մատուցվելու, և ի վերջո, ինչպիսի՞ արդյունքներ են ապահովվելու հանրության համար:
- Պետական բյուջեն նախ և առաջ արտահայտում է հարկաբյուջետային քաղաքականությունը, որը կարող է համարվել արդյունավետ, եթե ապահովում է հանրային միջոցների այնպիսի բաշխման և վերաբաշխման համակարգ, որը մի կողմից կերաշխավորի տնտեսության զարգացումը, մյուս կողմից՝ սոցիալական և անվտանգային կարիքների արդյունավետ հասցեագրումը:
- Հայտնի է, որ կառավարության հարկաբյուջետային քաղաքականությունն ուղղակիորեն ազդում է մակրոտնտեսական միջավայրի վրա, իսկ մյուս կողմից՝ տնտեսական զարգացումներն, իրենց հերթին, մեծ ազդեցություն ունեն կառավարության ֆինանսների վրա: Տնտեսական աճն ապահովում է տնտեսությունում ավելի մեծ եկամուտներ՝ հետևաբար հարկային եկամուտների աճ: Մինչդեռ, տնտեսական իրավիճակի վատթարացումը կարող է հանգեցնել հարկերի կրճատման, միաժամանակ՝ կառավարության սոցիալական ծախսերի պահանջի ընդլայնման և ֆինանսական բեռի ծանրացման:
- Կորոնավիրուսի համավարակի (COVID 19) բացասական ազդեցությունների, ինչպես նաև Արցախյան պատերազմի հետևանքով 2020թ. սպասվող 7.9% տնտեսական անկման պայմաններում, հարկաբյուջետային կանոններին համահունչ, հարկաբյուջետային քաղաքականությունը կլինի խթանող:
- 2021 թվականի հարկաբյուջետային շրջանակը հիմնվում է 3.2 տոկոս տնտեսական աճի կանխատեսման վրա: Տնտեսության վերականգնման պայմաններում 2021 թվականին հարկաբյուջետային քաղաքականությունը կունենա փոքր զսպող ուղղվածություն՝ ապահովելով հարկաբյուջետային կայունությունը և պայմաններ ստեղծելով միջնաժամկետում ՀՀ կառավարության պարտքի բեռի նվազման համար:
- 2021թ.-ին, հաշվի առնելով տնտեսական ճգնաժամի հետևանքով տնտեսության վերականգնման սպասվածից ավելի դանդաղ կանխատեսումները, նախատեսվում է ևս մեկ տարի օգտագործել հարկաբյուջետային կանոնների համակարգով նախատեսված բացառիկ դեպքի կարգավորումներից¹ և պետական ֆինանսների «ոսկե կանոնների» տրամաբանությանը վերադառնալ միջնաժամկետ հատվածում՝ վերականգնման արդյունավետ ընթացքն ապահովելու նպատակով: Այդ տրամաբանությամբ, 2021թ.-ին տնտեսության վերականգնումը չխաթարելու և մակրոտնտեսական կայունությանը նպաստելու նպատակով, նախատեսվում է իրականացնել հարկաբյուջետային սահուն կոնսոլիդացիա, ինչի արդյունքում պետական բյուջեի կապիտալ ծախսերը ևս մեկ տարի կլինեն ավելի փոքր, քան բյուջեի պակասուրդը:
- Պետական բյուջեի ծախսերը 2021-ին՝ 2020-ի սպասվող ցուցանիշի համեմատ կնվազեն 3.0 տոկոսով: Ընդհանուր ծախսերի մոտ 12 տոկոսը կուղղվի կապիտալ ներդրումներին: Պետական բյուջեի ընդհանուր դեֆիցիտը (պակասուրդը), որն ըստ էության արտահայտում է կառավարության կողմից տնտեսություն ներմղված (պետական բյուջեի ծախսեր) և տնտեսությունից արտաքաշված

¹ Առավել մանրամասն ներկայացված է 2021 թվականի բյուջետային ուղերձի «2.5. Հարկաբյուջետային քաղաքականության համապատասխանությունը հարկաբյուջետային կանոններին» հատվածում

(պետական բյուջեի եկամուտներ) միջոցների տարբերությունը, կկազմի ծրագրային ՀՆԱ-ի 5.3 տոկոսը:

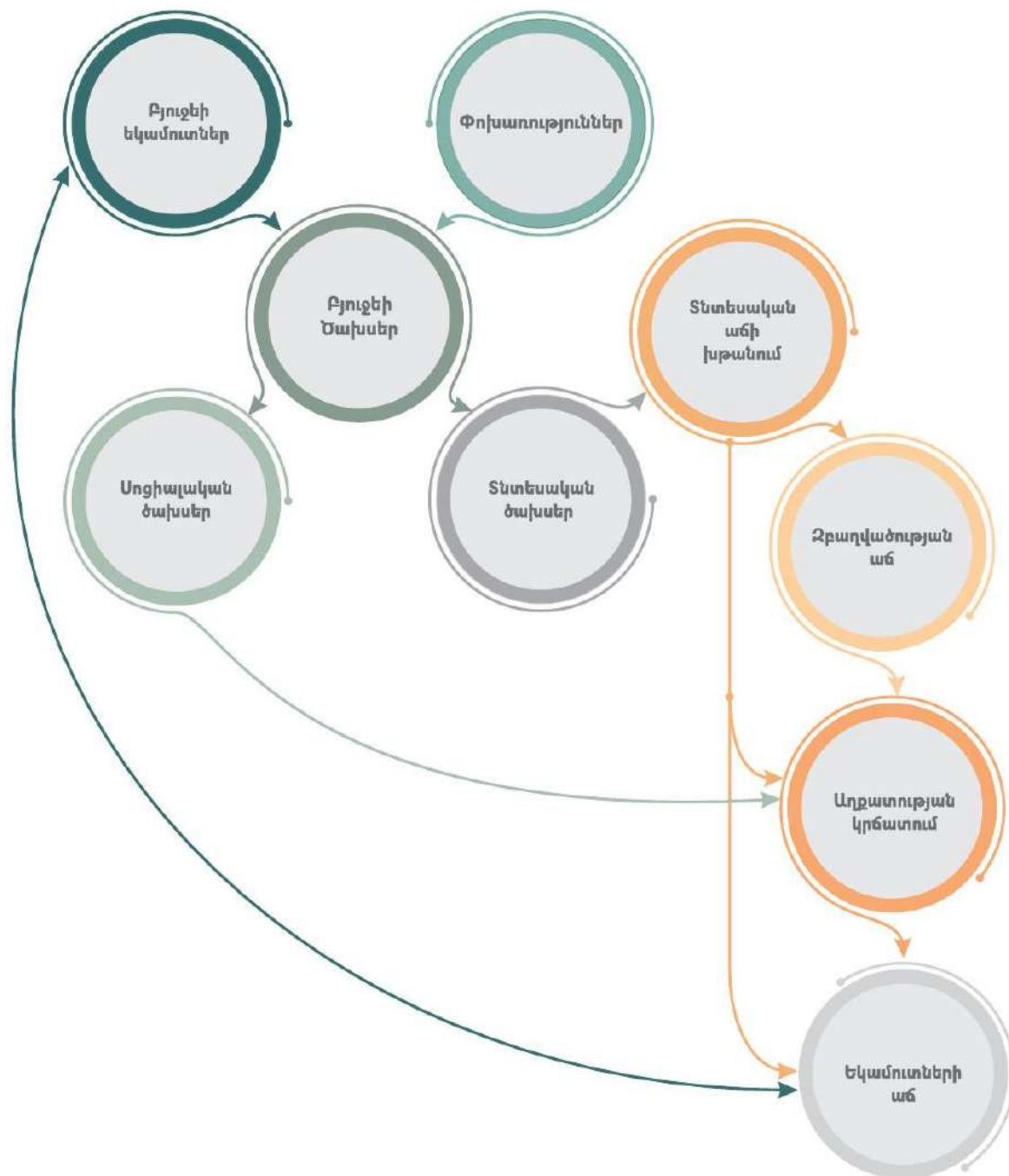
- 2021 թվականին կանխատեսվող տնտեսական վերականգնման, հարկային վարչարարության բարելավման և ստվերի դեմ պայքարի արդյունքում ակնկալվում է հարկեր/ՀՆԱ-ի բարելավում շուրջ 0.3 տոկոսային կետով:
- ԿԲ-ն կարճաժամկետ հատվածում կշարունակի վարել խթանող դրամավարկային քաղաքականություն, և անհրաժեշտության դեպքում, կպահպանի քաղաքականության խթանող դիրքը նաև 2021թ.:
- Հաշվի առնելով 2020թ.-ի չորրորդ եռամսյակում համավարակի տարածման տեմպերի արագացման, 2020թ.-ի սեպտեմբերի վերջից Արցախյան պատերազմական գործողությունների, ինչպես նաև դրանց հետևանքով խորացած անորոշությունների հնարավոր բացասական ազդեցությունը ամբողջական պահանջարկի վրա, գնահատվում է, որ 2020 և 2021թթ կպահպանվի ցածր գնաճային միջավայրը և սպառողական գների ինդեքսը տարեվերջին կկազմի 1.7 տոկոս՝ մոտ լինելով նպատակային թիրախի ստորին սահմանին:
- ՀՀ տնտեսական ակտիվության վերականգնման պայմաններում 2021թ. ակնկալվում է ընթացիկ հաշվի պակասուրդի վատթարացում՝ պայմանավորված ապրանքների և ծառայությունների բացասական հաշվեկշռի խորացմամբ:

Աղյուսակ 1. 2021թ. պետական բյուջեի հիմքում դրված հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշները (% արտահայտությամբ)

Չափորոշիչ	2017	2018	2019	2020	2021
	փաստ.	փաստ.	փաստ.	Սպասում	Ծրագիր
Տնտեսական աճ	7.5	5.2	7.6	-7.9	3.2
Հիմնական միջոցներում ներդրումներ ² /ՀՆԱ	17.6	16.7	15.8	16.2	16.2
Սպառում/ՀՆԱ	92.3	91.3	95.9	96.1	97.2
ՀՆԱ դեֆլյատոր	2.1	2.8	1.5	0.4	2.0
Գնաճ (ժամանակաշրջանի վերջ), %	2.6	1.8	0.7	1.9	1.7
Գնաճ (միջին), %	1.0	2.5	1.4	1.2	1.9
Պետական բյուջեի պակասուրդ/ՀՆԱ	-4.8	-1.8	-1.0	-7.1	-5.3
Ընթացիկ հաշիվ/ՀՆԱ	-1.5	-6.9	-7.2	-5.9	-6.1

²Կապիտալ ներդրումներում ներառված չէ պաշարների փոփոխությունը, ներկայացված են միայն հիմնական միջոցներում կատարված կապիտալ ներդրումները, քանի որ 2019թ.-ից ՀՀ ՎԿ կողմից պաշարների փոփոխությունը հաշվառվում է որպես հաշվեկշռող գործոն կամ այլ կերպ՝ վիճակագրական սխալները ներառվում են դրա մեջ:

Գծապատկեր 1. Պետական բյուջեն և տնտեսությունը

- 2021թ. համավարակի և Արցախյան պատերազմի ազդեցությամբ ՀՀ պետական բյուջեն հաստատվել է եկամուտների գծով 1,509.5 մլրդ. դրամ, ծախսերի գծով 1,850.9 մլրդ. դրամ և դեֆիցիտի գծով 341.4 մլրդ. դրամ:

Տնտեսական քաղաքականությունը
խարսխվում է խորս հիմնական
հենսայունների վրա, դրանք են՝

*Տնտեսական զարգացման նախաձեռնություններում կառավարությունը
կարևորում է քաղաքացիների նորարարական ներուժի, ստեղծագործելու
ձիրքի և գործարար նախաձեռնողականության խրախուսումը,
օգտարերկրյա ուղղակի ներդրումների (ՕՈՒՆ) ներգրավումը և
տեխնոլոգիաների կլանումը:*

ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

- ՓՄՁ հատվածի կշիռը ՀՆԱ-ում կկազմի 25.1 % 2023թ.-ին:
- Ապրանքների արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցությունը 19.6-ից կաճի և կկազմի 21.0%՝ 2023թ.:
- Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների կշիռը ՀՆԱ-ում 2.1-ից կկազմի 2.5 %՝ 2022թ.:
- Հայաստանի գրավչության բարձրացում և զբոսաշրջիկների ավելացում առնվազն 10%:
- Աջակցություն ստացող մշակող արդյունաբերության կազմակերպությունների կողմից արտահանվող ապրանքների ծավալի կաճի՝ 7.0 մլրդ դրամի:

ԲԱԺԻՆ 2. ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ԾԱԽՍԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ներդրումների և արտահանման խթանման ծրագիր - 1395,0 մլն դրամ որից՝

Արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումներին նախատեսվում է հատկացնել **528.0** մլն դրամ: Ծրագրով նախատեսվում է գործարար համաժողովների կազմակերպում և մասնակցություն, մշակող արդյունաբերության ոլորտների ընկերություններին վարկավորման սուբսիդավորման տրամադրում, հայկական ապրանքների արտերկրյա շուկաներում առաջնորդում:

Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ներգրավման նպատակով ներդրումային և ՊՄԳ ծրագրերի զարգացման աջակցությանը կուղղվի **867.0** մլն դրամ: Ծրագիրն իրականացվում է «Հայաստանի Պետական Հետաքրքրությունների Ֆոնդ» ի միջոցով: Ռեսուրսները կուղղվեն օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ներգրավմանը, ներդրողներին խորհրդատվության և աջակցության տրամադրմանը, օտարերկրյա ներդրումային ծրագրերին բաժնեմասնակցության ապահովմանը և ՊՄԳ ոլորտի զարգացման խթանմանը:

Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացում: Փոքր և միջին ձեռնարկատիրությունը Հայաստանի տնտեսության մրցունակության բարձրացման, ներառականության և կայուն զարգացման ապահովման կարևորագույն գործոններից է: ՀՀ Կառավարությունը ձեռնարկատիրական գործունեությունն առանցքային է համարում կենսունակ մասնավոր հատված ունենալու համար և դիտարկում է այն որպես ներառական տնտեսական զարգացման, նոր ներդրումների ներգրավման և արտադրողականության բարձրացման հիմնական խթան: Ծրագրի բյուջեն կազմում է հատ **183.1** մլն դրամ /**347.0** մլն դրամ **որպես առաջնահերթություն**/, որն ուղղվելու է ՓՄՁ սուբյեկտների տեխնիկական, ֆինանսական և ներդրումային աջակցության ցուցաբերմանը: Ծրագրի գծով նախատեսվում է ՓՄՁ հատվածի կշիռը ՀՆԱ-ում հասցնել 25.1 %-ի, ինչպես նաև, հաշվի առնելով գենդերային բյուջետավորման սկզբունքները, պետական աջակցության իրականացման արդյունքում կանանց կողմից գրանցված ՓՄՁ-ների տեսակարար կշիռը հասցնել 32 %-ի:

ՓՄՁ հետագա զարգացումը խթանելու նպատակով ՀՀ Կառավարությունը 2020 թվականի օգոստոսին ընդունել է «Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման 2020-2024 թվականների ռազմավարությունը», որը կնպաստի ՓՄՁ մրցունակության բարձրացմանը այնպիսի առանցքային ոլորտներում, ինչպիսիք են կարգավորող և ինստիտուցիոնալ դաշտը, ռեսուրսների, այդ թվում նաև ֆինանսների հասանելիությունը, շուկաների հասանելիությունը, մարդկային

կապիտալի և ձեռնարկատիրական մշակույթի զարգացումը: Ռազմավարությամբ օժանդակություն կտրամադրվի մրցունակ և նորարարական ՓՄՁ-ների ձևավորմանը, հաշվի առնելով դրանց կարևորությունը COVID-19 համավարակի ավարտից հետո կայուն զարգացում ապահովելու և երկրում միջին խավի ձևավորման համար:

Հիմնական նպատակներ

- պետական ուղղակի աջակցության գործիքների միջոցով երկրում ՓՄՁ զարգացման խթանումը.
- ՓՄՁ զարգացման ճանապարհով երկրի, հատկապես նրա հեռավոր և սահմանամերձ բնակավայրերի տնտեսական զարգացմանը և անհամամասնությունների հաղթահարմանը նպաստելը.
- ՓՄՁ զարգացման միջոցով երկրի տնտեսության բազմազանեցմանը նպաստելը և զբաղվածության ու ինքնազբաղվածության մակարդակի բարձրացման ապահովումը.
- ՓՄՁ սուբյեկտների պետական աջակցությանը նպատակաուղղված շրջանակների բազմազանեցումը, ինչպես նաև ՓՄՁ սուբյեկտներին ցուցաբերվելիք պետական աջակցության նպատակայնության ու հասցեականության ապահովումը:
- ՓՄՁ զարգացման առաջիկա բյուջետային տարում նախատեսված հիմնական աշխատանքները.
- ՓՄՁ-ի սուբյեկտների ֆինանսական և ներդրումային հնարավորությունների ընդլայնում,
- ՓՄՁ-ի սուբյեկտներում նորարարությունների և ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրման հնարավորությունների ընդլայնում,
- ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար ուսուցողական, տեղեկատվական, տեխնիկական և խորհրդատվական ծառայությունների մատուցման հնարավորությունների ընդլայնում,
- ՓՄՁ-ի սուբյեկտների գործունեության շրջանակների ընդլայնում և նրանց մրցունակության բարձրացում,
- նոր ապրանքատեսակների արտադրության և ծառայությունների մատուցման քանակական ու որակական աճ և դրանց արտահանման ծավալների ավելացում,
- սկսնակ գործարարների ձեռներեցության աջակցության ցուցաբերում,
- ՓՄՁ-ի սուբյեկտների թվաքանակի ավելացում և դրանց հաշվին նոր աշխատատեղերի ստեղծում, որն իր հերթին կնպաստի ցածր տնտեսական ակտիվությամբ առանձնացող տարածաշրջաններում ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացմանը, երկրում գործազրկության կրճատմանը, հասարակության միջին խավի ձևավորմանը և աղքատության հաղթահարմանը:

Աղյուսակ 3. Ծրագրի վերջնական արդյունքները

Չափորոշիչը	Ելակետը		Թիրախը	
	Ցուցանիշը	Ժամկետը	Ցուցանիշը	Ժամկետը
ՓՄՁ կողմից արտադրված համախառն ավելացված արժեքի կշիռը ՀՆԱ-ում	23.1	2018թ	25.1	2023թ
Պետական աջակցության իրականացման արդյունքում կանանց կողմից գրանցված ՓՄՁ-ների թիվը	28.5%	2019	32%	2023

- Ազատ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության և խրախուսման, ձեռնարկատիրության զարգացման և սպառողների շահերի պաշտպանության նպատակով 2021 թվականի պետական բյուջեից 541.8 մլն. դրամ կհատկացվի ՀՀ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ծրագրի իրականացմանը, որը կուղղվի լայն սպառում ունեցող պարենային և ոչ պարենային նշանակության 5 ապրանքային շուկաների վերլուծության և 100 ուսումնասիրությունների ապահովմանը:

Աղյուսակ 4. Ոլորտի/բնագավառի պետական ծրագրերը

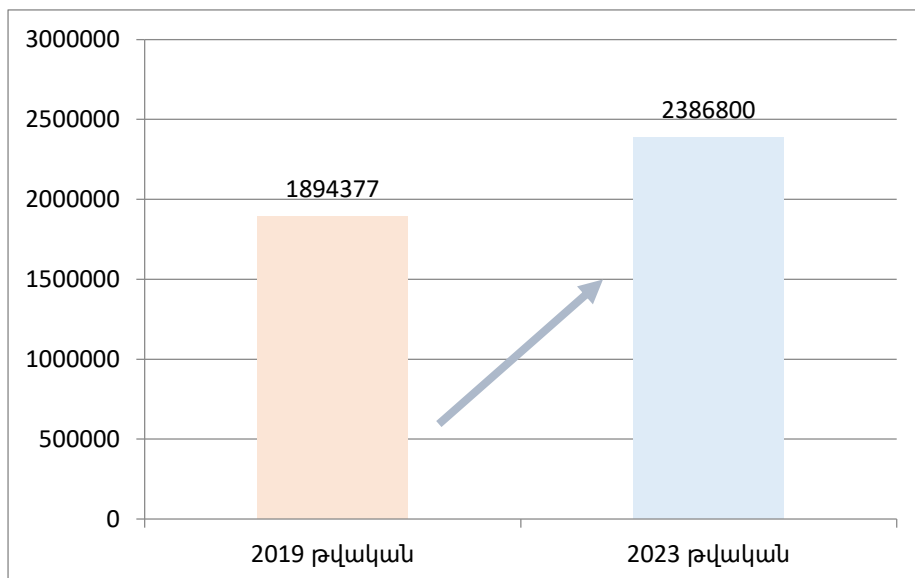
#	Ծրագրի անվանումը	2021թ., մլն դրամ	2020թ., մլն դրամ	Կշիռը ընդամենը ոլորտի բյուջեում, 2021թ. %	2021/2020թ., մլն.դրամ	2021/2020թ., %	Կշիռը ընդամենը ոլորտի հատկացումների աճում, տոկոս
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Բնակչության սանիտարահամաճարակային միջոցառումների իրականացում	3,300,000	0	67.2	3,300,000	-	100
2	Ներդրումների և արտահանման խթանման ծրագիր	1,395,020	1,395,020	28.4	0	0	-
3	Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրությանը	183,120	183,120	3.7	0	0	-
4	Ստանդարտների մշակում և հավատարմագրման համակարգի զարգացում	30,803.4	30,803.4	0.7	0	0	-

Զբոսաշրջության ոլորտի տեսլականն է ունենալ աշխարհում ճանաչելի, հասանելի, որակապես կայուն և առաջարկների բազմազանությամբ հարուստ զբոսաշրջային նպատակակետ, որտեղ այցելուները կզգան և կմասնակցեն Հայաստանի հնագույն մշակույթի, պահպանված բնության և կենսակերպի զարգացող պատմությանը: Զբոսաշրջության զարգացմանն ուղղվող ֆինանսական ռեսուրսները 2021թ. կկազմի 7,608.0 մլն. դրամ: Ծրագրի շրջանակներում Զբոսաշրջության կոմիտեի աջակցությամբ կշարունակեն ՀՀ մարզերում կազմակերպվել ավանդական փառատոններ, կապահովվի հեղինակավոր պարբերականներում Հայաստանի մասին գովազդատեղեկատվական հոդվածների պատվիրումը, միջազգային համագործակցության շրջանակներում միջոցառումների կազմակերպում:

Աղյուսակ 5. Զբոսաշրջային այցելություններ

2019 թ.	Աճը 2018թ համեմատ	2023 թ.	Աճը 2019թ համեմատ
1.894.377	14.7 %	2. 386. 800	8 % -ի աճի դեպքում

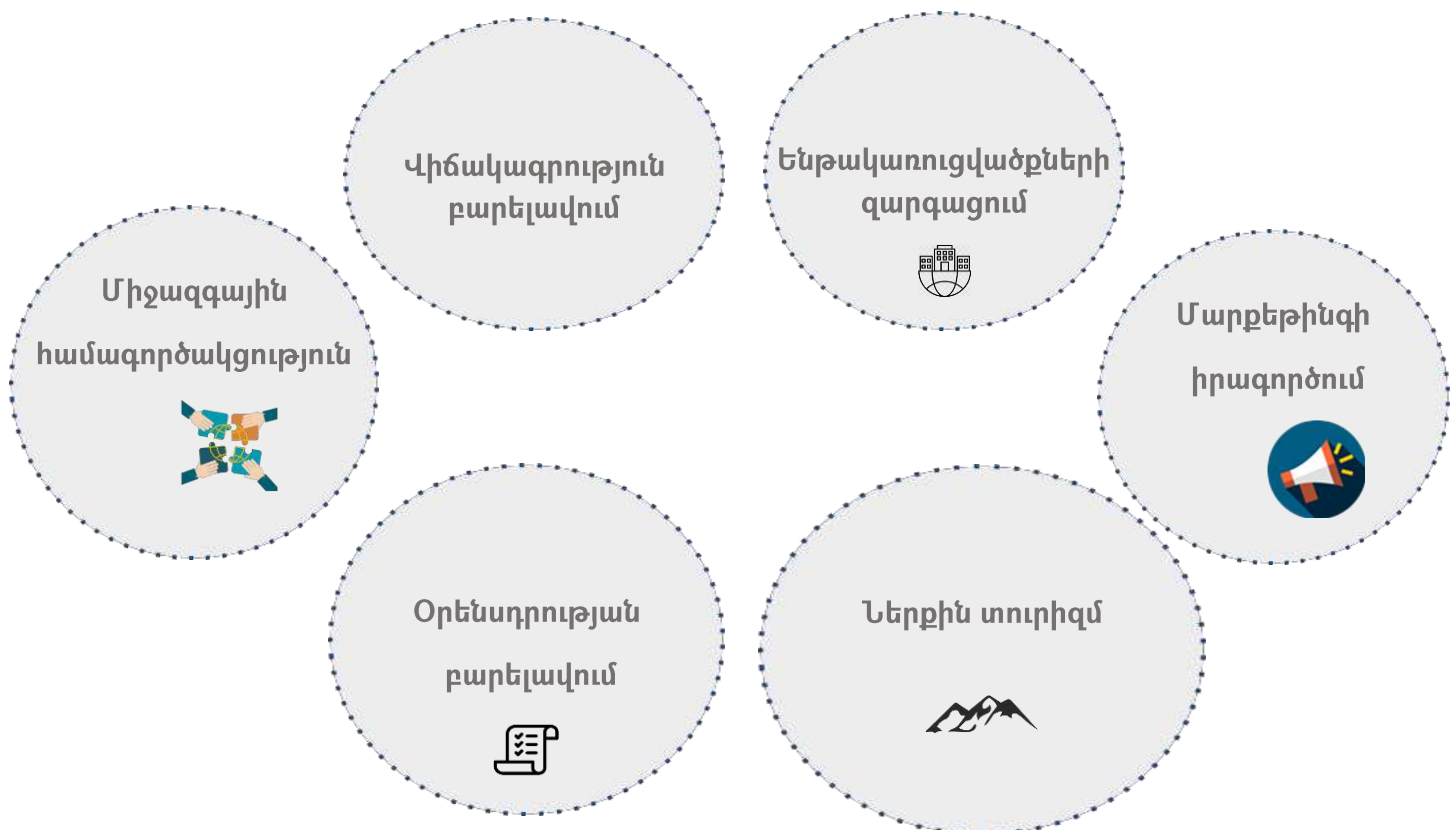
Աղյուսակ 6. Զբոսաշրջությունից ստացվող եկամուտները

2019 թ.	2023 թ.
1. 515 մլն ԱՄՆ դոլար	1. 909 մլն. ԱՄՆ դոլար

Հիմնական նպատակներ

- ✓ Բարելավել զբոսաշրջային ենթակառուցվածքները,
- ✓ Բարելավել մատուցվող ծառայությունների որակը,
- ✓ Բազմազանեցնել զբոսաշրջային առաջարկները,
- ✓ Ընդլայնել ներքին զբոսաշրջության ծավալները,
- ✓ Ընդլայնել հասանելիությունը աշխարհի երկրների հետ
- ✓ Ընդլայնել զբոսաշրջիկների՝ Հայաստանում մնալու տևողությունը,
- ✓ Բարելավել Հայաստանի դիրքերը զբոսաշրջության համաշխարհային քարտեզի վրա,
- ✓ Բարելավել զբոսաշրջության ոլորտի օրենսդրական դաշտը
- ✓ Կատարելագործել զբոսաշրջության կրթական և որակավորման համակարգը,
- ✓ Կատարելագործել վիճակագրական տվյալների հավաքագրման մեթոդը և ստեղծել տվյալների հավաքագրման կայուն մեխանիզմ

Գծապատկեր 30. Զբոսաշրջության ոլորտի գերակայությունները

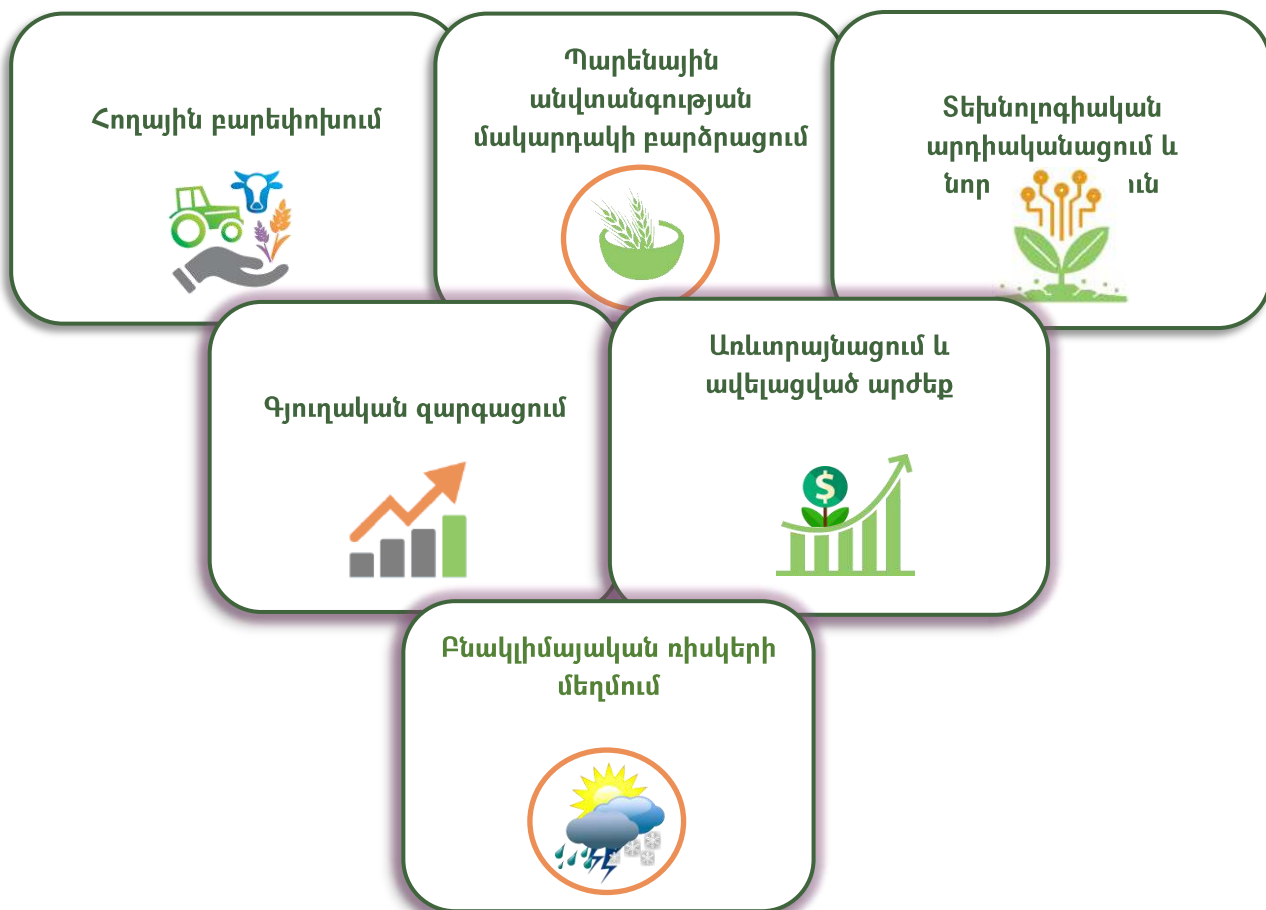

2021 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԱԳՐԱՐԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒՂՂԱԾ Է.

- ագրարային հատվածի արդիականացմանն ու արդյունավետության բարձրացմանը,
- ագրոպարենային արտադրանքի իրացմանն ու արտահանման խթանմանը,
- գյուղատնտեսական արտադրանքի արժեշտիքների զարգացմանը,
- պարենային անվտանգության ապահովման մակարդակի բարձրացմանը,
- կորոնավիրուսի տնտեսական հետևանքների չեզոքացմանը:

ԱԳՐՈՊԱՐԵՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԳԵՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

1. արտահանման դիվերսիֆիկացում,
2. առևտրայնացում և ավելացված արժեք,
3. տեխնոլոգիական արդիականացում և նորարարություն,
4. մարդկային կարողությունների և հմտությունների զարգացում,
5. գյուղական զարգացում,
6. ինստիտուցիոնալ կարողություններ:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԵՆ.

- բարձրացնել գյուղատնտեսության ոլորտի մրցունակությունը և արդյունավետությունը,
- ապահովել սննդամթերքի անվտանգությունը,
- բարելավել պարենային անվտանգությունը և սնուցումը,
- զարգացնել տեղական շուկաները և ավելացնել արտահանման հնարավորությունները,
- զարգացնել մարդկային և ինստիտուցիոնալ կարողությունները գյուղատնտեսության ոլորտում,
- աջակցել գյուղական համայնքների կայուն զարգացմանը,
- խթանել թվային գյուղատնտեսությունը և տեխնոլոգիական նորարարությունները:

ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՇՎԵՏՎՈՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ (2023թ.)

- 2020 թվականի նկատմամբ գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի աճ՝ 12 % *ով* (2023թ.),
- Օգտագործվող վարելահողերի ավելացում՝ 51%-ի փոխարեն կօգտագործվի 65 %-ը (2024 թ.),
- Գյուղատնտեսական տեխնիկայի նորացում՝ մինչև 2023թ–ը 1100 միավոր (2023 թ.),
- Պտուղբանջարեղենի և խաղողի վերամշակումից ստացված արտադրանքի ծավալները կաճեն 5%-ով (2023 թ.),
- Մշակաբույսերի միջին բերքատվության բարձրացում՝ 5% (2023 թ.),
- Պետական աջակցությամբ ոռոգման արդիական համակարգերով ներդրված հողատարածքներ՝ 6700 հա (2023 թ.):

ԲԱԺԻՆ 2. ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ԾԱԽՍԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կշարունակվի հանրապետության ագրոպարենային ոլորտում զբաղված ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորումը: Վարկերի մատչելիության բարձրացմանը կուղղվի 4027.1 մլն դրամ: Ելնելով անհրաժեշտությունից կարող է հատկացվել ևս 5 072.9 մլն դրամ: Ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել մատչելի պայմաններով վարկեր **7000** շահառուների, ինչպես նաև շարունակական սուբսիդավորել նախորդ տարիներին **40036** շահառուներին տրամադրված վարկերը:

Շարունակվում է տնտեսավարողներին մատչելի պայմաններով գյուղատնտեսական տեխնիկայի աստիճանաբար նորացումը: Գյուղատնտեսական տեխնիկայի նորացմանն ուղղված պետական աջակցությանը կուղղվի 285.1 մլն դրամ, որի շրջանակում նախատեսվում է մատչելի պայմաններով հատկացնել սուբսիդավորվող վարկեր 150 տնտեսավարող սուբյեկտների, ինչպես նաև շարունակական սուբսիդավորել նախորդ տարիներին 718 տնտեսավարող սուբյեկտներին տրամադրված վարկերը: Արդյունքում կստեղծվեն նպաստավոր պայմաններ գյուղատնտեսական հողատեսքերի արդյունավետ օգտագործման և ապրանքային արտադրության կազմակերպման համար: Գյուղ տեխնիկայի տրամադրման լիզինգի ծրագրով նախատեսվում է հանրապետության գյուղատնտեսական տեխնիկայի նորացում մինչև **1100** միավոր: Ելնելով անհրաժեշտությունից կարող է հատկացվել ևս **29.6** մլն դրամ:

ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում ապահովագրական կենսունակ համակարգի ներդրումը երկրի տնտեսության ագրարային հատվածի կայուն ու համաչափ զարգացման հիմնական նախապայմաններից է: ՀՀ բոլոր մարզերի 8900 հա տարածքով կշարունակվեն ծիրանի, խաղողի, դեղձի, խնձորի այգիների և աշնանացան ու գարնանացան ցորենի, գարու և

վարսակի ցանքատարածությունների ապահովագրման պետական աջակցությունը կարկուտ և հրդեհ, գարնանային ցրտահարություն ռիսկերից: Միջոցառմանն ուղղված ֆինանսական միջոցները կկազմեն **499.9** մլն դրամ:

Գյուղատնտեսական հումքի մթերումների նպատակով ագրովերամշակման ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման ծավալները կկազմեն 1633.0 մլն. դրամ՝ ագրովերամշակման ոլորտի թվով **50** կազմակերպություններին կաթի, խաղողի, պտուղբանջարեղենի մթերման նպատակով մատչելի վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման նպատակով: Ելնելով անհրաժեշտությունից կարող է հատկացվել ևս 234.5 մլն դրամ: Ծրագրի հիմնական նպատակը հանրապետության տարածքում գործող գյուղատնտեսական մթերքներ վերամշակող արդյունաբերության ոլորտում զբաղված իրավաբանական անձանց և անհատ ձեռնարկատերերին տրամադրվող նպատակային վարկերի տոկոսադրույքի սուբսիդավորման միջոցով վարկավորման մատչելիության մակարդակի բարձրացումն է:

Հայաստանի Հանրապետությունում ագրոպարենային ոլորտի սարքավորումների ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության ծրագիրը մեկնարկել է 2018 թվականի վերջերին: Ծրագրի հիմնական նպատակը ագրոպարենային ոլորտի տնտեսավարողներին մատչելի պայմաններով, մասնավորապես՝ ֆինանսական վարձակալության մեխանիզմների կիրառմամբ սարքավորումների մատակարարումն է: Միջոցառմանն ուղղված ֆինանսական միջոցները կկազմեն **550.6** մլն դրամ: Ելնելով անհրաժեշտությունից կարող է հատկացվել ևս **244.9** մլն դրամ: Ագրոպարենային ոլորտի սարքավորումների տրամադրման լիզինգի ծրագրով մինչև 2023 թվականը նախատեսվում է ագրոպարենային ոլորտի 400 միավոր նոր սարքավորումներով վերազինում:

ՀՀ խաղողի, ժամանակակից տեխնոլոգիաներով մշակվող ինտենսիվ պտղատու այգիների և հատապտղանոցների հիմնման համար վարկային տոկոսադրույքների սուբսիդավորմանը նախատեսվում է հատկացնել 240.7 մլն դրամ: Ծրագրի հիմնական նպատակը՝ մատչելի նպատակային վարկերի տրամադրման միջոցով ինտենսիվ խաղողի, պտղատու և հատապտղատու այգետնկումների խթանմամբ հանրապետությունում խաղողագործության և պտղաբուծության զարգացումը, խաղողի, պտղի և հատապտղի արտադրության ծավալների ավելացումը, ներմուծման փոխարինումը և արտահանման ծավալների ավելացումը: 2020-ից իրականացվում է նաև կատարված ծախսերի մասնակի փոխհատուցում, որը շարունակական է նաև 2021 թ.-ին նախատեսվում է հատկացնել **67.1** մլն դրամ: Կառավարությունը այս վարկերի տրամադրմամբ նպատակ ունի հանրապետությունում զարգացնել պտղաբուծությունը և խաղողագործությունը, ավելացնել խաղողի, պտղի և հատապտղի արտադրության և արտահանման, ներմուծման փոխարինման ծավալները:

խաղողագործության և գինեգործության ոլորտներում վարվող պետական քաղաքականության ու զարգացման ծրագրերի իրականացմանը, հայկական գինու ճանաչելիության բարձրացմանը գինեգործական արտադրանքի որակի բարելավմանը, վաճառքի ծավալների ընդլայնման և արտահանման ծավալների

ավելացմանը կուղղվի **300.0** մլն դրամ:

2021 թվականին ևս կշարունակվի կարկտապաշտպան ցանցերի ներդրումը: Ծրագրով նախատեսվում է մատչելի պայմաններով, մասնավորապես՝ նպատակային վարկերի տոկոսադրույքի սուբսիդավորման մեխանիզմների կիրառմամբ գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողների կողմից կարկտապաշտպան ցանցերի ներդրում, որը կհանգեցնի՝ պտղատու և խաղողի այգիների կարկուտից արդյունավետ պաշտպանությունը, տնտեսավարողների եկամուտների պահպանումն ու այգեգործության արդյունավետության բարձրացումն է: Այս նպատակով տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորմանը նախատեսվում է հատկացնել **65.5** մլն դրամ:

2021 թվականին ևս կառավարությունն շարունակելու է աջակցել ջերմոցային տնտեսությունների ներդրմանը: Փոքր և միջին ջերմոցային տնտեսությունների ներդրման պետական աջակցության ծրագրով նախատեսվում է կառուցել մոտ 32 ջերմատուն՝ 4.5 հա տարածքով, բյուջեն կազմում է **450.0** մլն դրամ: Ծրագրի հիմնական նպատակն է փոքր և միջին ջերմատների կառուցման և դրանց տեխնոլոգիական ապահովման պետական աջակցության միջոցով ավելացնել ջերմատնային

տնտեսությունների մակերեսն ու արտադրանքի արտադրության ծավալները, բարձրացնել արտադրված արտադրանքի մրցունակության մակարդակը, նպաստել գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողների եկամուտների ավելացմանը:

Ոռոգման արդիական համակարգերի ներդրման աջակցության ծրագրերի իրականացման նպատակը գյուղատնտեսական հողատարածքներում ոռոգման արդյունավետ եղանակների ներդրման խթանումն է, որի շրջանակում կաթիլային ոռոգման և անձրևացման համակարգերի ներդրման համար պետական աջակցություն է ցուցաբերվում գյուղատնտեսական մշակաբույսերի մշակությամբ զբաղված

ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց՝ նպատակային վարկերի տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորման կամ կատարված ծախսերի մասնակի փոխհատուցման միջոցով: Ոռոգման արդիական համակարգերի ներդրման նպատակով տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորմանը նախատեսվում է հատկացնել **95.8** մլն դրամ: Միաժամանակ 2021թ-ին շարունակվելու է նաև իրականացվել ոռոգման արդիական համակարգերի ներդրման համաֆինանսավորման բաղադրիչը, որի գծով բյուջեն կազմում է **50.0** մլն դրամ՝ իրականացնելով նաև կատարված ծախսերի մասնակի փոխհատուցում:

2021 թվականին շարունակական կլինեն անասնապահության խրախուսման նոր նախաձեռնությունները: Տավարաբուծության զարգացմանը

նախատեսվում է հատկացնել **151.7** մլն դրամ: Միջոցառման նպատակը տավարաբուծությամբ զբաղվող տնտեսավարողներին վարկերի տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորման միջոցով տոհմային ԽԵԿ-ի մատակարարումն է:

Ծրագիրը նախատեսում է ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով իրականացնել տոհմային խոշոր եղջերավոր կենդանիների ձեռք բերման պետական աջակցություն, ինչը հնարավորություն կընձեռի բարձրացնել նախիրների տոհմային արժեքը և տավարաբուծությունում վերականգնել տոհմային գործընթացը:

Անասնապահության խրախուսման միջոցառումների արդյունքում 2021թ. ձեռք բերվող խոշոր եղջերավոր տոհմային կենդանիների քանակը նախատեսվում է հասցնել մինչև **800** գլխի:

Մատչելի վարկավորման պայմանների կիրառման և ծախսերի փոխհատուցման միջոցով հանրապետությունում ոչխարաբուծության և այծաբուծության ճյուղերի զարգացման համար նպաստավոր պայմանների

ստեղծմամբ խրախուսվում է տոհմային գործի զարգացումը: ՀՀ-ում 2019-2023 թվականների ոչխարաբուծության և այծաբուծության զարգացման պետական աջակցության ծրագրի շրջանակում նախատեսվում է տոհմային մանր եղջերավոր կենդանիների ձեռք բերման մատչելիության ապահովման նպատակով պետական աջակցությունը իրականացնել 2 եղանակով՝ 1. տոհմային մանր եղջերավոր կենդանիների ձեռք բերման նպատակով տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորում, 2. Կատարված ծախսի փոխհատուցում: Նախատեսվում ծրագրի երկու բաղադրիչներին հատկացնել համապատասխանաբար **172.3 և 20.7 մլն դրամ**: Պլանավորվում է 2021թ. ձեռք բերվող մանր եղջերավոր տոհմային կենդանիների քանակը հասցնել **2600-ի**: Տավարաբուծություն և ոչխարաբուծություն ծրագրերով նախատեսվում է միջնաժամկետ հատվածում ընդհանուր անասնազլխաքանակում տոհմային կենդանիների տեսակարար կշռի ավելացում՝ 0,5-ից մինչև 5%:

Շարունակական կլինի նաև Փոքր և միջին «Խելացի» անասնաշենքերի կառուցման ծրագիրը, որն ուղղված է անասնապահական տնտեսությունների արդիականացման համար փոքր և միջին «Խելացի» անասնաշենքերի կառուցման կամ վերակառուցման, ինչպես նաև դրանց տեխնոլոգիական ապահովման համար պետական աջակցության տրամադրմանը, կնպաստի ինչպես պահվածքի պայմանների բարելավմանը, այնպես էլ՝ կաթնատվության

մակարդակի բարձրացմանը, ինչն էլ կհանգեցնի արտադրողականության աճին, տնտեսավարող սուբյեկտների եկամուտների ավելացմանը և ճյուղի շահութաբերության մակարդակի բարձրացմանը: Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է կառուցել կամ վերակառուցել շուրջ **36** անասնագոմ: Փոքր և միջին «Խելացի» անասնաշենքերի կառուցման կամ վերակառուցման և դրանց տեխնոլոգիական ապահովման պետական աջակցությանը կուղղվի **453.6 մլն դրամ**:

2021 թվականին կշարունակվեն իրականացվել խոշոր եղջերավոր կենդանիների համատարած համարակալման և հաշվառման աշխատանքները:

Ծրագրի իրականացման համար 2021թ-ին նախատեսվում է հատկացնել **230.0 մլն դրամ**: Նպատակը՝ հաշվառման և անձնագրավորման համակարգի ներդրումն է, որը կարող է հանդիսանալ կարևոր գործիք անասնաբուժական արտադրանքի

կանխատեսման ճգրտության բարձրացման, կենդանիների տեղաշարժի վերահսկման, թաքնված գլխաքանակի բացահայտման, ապահովագրական մեխանիզմների մշակման համար: Ելնելով անհրաժեշտությունից կարող է հատկացվել ևս **520.0 մլն դրամ**:

Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում՝ 1448.4 մլն. դրամ, գյուղատնտեսական կենդանիների հիվանդությունների լաբորատոր ախտորոշում կենդանի ծագում ունեցող հումքի լաբորատոր փորձաքննությունների իրականացում **338.9 մլն. դրամ**-Ծրագրերի իրականացումը կապահովվի ՀՀ-ում գյուղատնտեսական կենդանիների 90 տոկոսով վարակամերժություն:

**Ենթակառուցվածքների և գյուղական ֆինանսավորման աջակցության իրականացում
ծրագրի 3.112,7 մլն դրամի շրջանակներում** Գյուղական ֆինանսական կառույցի (ԳՖԿ) կողմից
իրականացվում է.

- **ՕՊԵԿ զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ 162.4 մլն դրամի**
շրջանակներում ենթակառուցվածքների վարկային ծրագրերի կառավարում ծրագրով իրականացվում է
ոռոգման և ջրամատակարարման համակարգերի վերակառուցման աշխատանքներ Շիրակի,
Արագածոտնի, Տավուշի և Գեղարքունիքի մարզերում: Ծրագիրը 2021թ ավարտվում է և տրամադրվող
գումարները հանդիսանալու են հետերաշխիքային վճարումներ:

- **Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ 475.2 մլն դրամի**
ենթակառուցվածքների և գյուղական ֆինանսավորման աջակցության վարկային ծրագիր
շրջանակներում իրականացվելու է ՀՀ 2 համայնքներում սառնարանային տնտեսությունների
կառավարում ծրագրի ներքո սառնարանային տնտեսություններից օգտվող թվով 4540 տնտեսավարող
սուբյեկտների աջակցություն:

- **Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ 1.433,1 մլն**
դրամի իրականացվող ենթակառուցվածքների և գյուղական ֆինանսավորման աջակցության վարկային
ծրագրի շրջանակներում Փոքր գյուղացիական տնտեսավարողներից թվով 80 շահառուների վարկերի
տրամադրում և վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորում:

- **Գլոբալ էկոլոգիական հիմնադրամի աջակցությամբ 1.041,4 մլն դրամի շրջանակներում**
իրականացվելու է Հայաստանում արտադրողականության աճին ուղղված հողերի կայուն
կառավարման դրմաշնորհային ծրագրի շրջանակներում թվով 160 փոքր գյուղացիական
տնտեսավարողներն ֆինանսական փաթեթների տրամադրում:

- Գյուղատնտեսական ծրագրերի բյուջեի ավելի քան 70%-ն ուղղվում է ոլորտում իրականացվող 3
ծրագրերին, դրանք են՝ «Գյուղատնտեսության արդիականացման ծրագիրը», «Գյուղական
ենթակառուցվածքների վերականգնում և զարգացում» ծրագիրը և «Գյուղատնտեսության
խթանման ծրագիրը»:

Աղյուսակ 12. Ոլորտի/բնագավառի պետական ծրագրերը

#	Ծրագրի անվանումը	2021թ., մլն դրամ	2020թ., մլն դրամ	Կշիռը ընդամենը ոլորտի բյուջեում, 2021թ., %	2021/2020թ., մլն.դրամ	2021/2020թ., %	Կշիռը ընդամենը ոլորտի հատկացումների աճում, տոկոս ⁴
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Գյուղատնտեսության խթանման ծրագիր	6,625,802.6	4,049,939.1	37.8	2,575,863.5	63.6	-
2	Գյուղական ենթակառուցվածքների վերականգնում և զարգացում	3,930,456.6	4,165,606.0	22.4	(235,149.4)	(5.6)	-
3	Գյուղատնտեսության արդիականացման ծրագիր	2,603,248.3	4,506,884.4	14.9	(1,903,636.1)	(42.2)	-
4	Անասնաբուժական ծառայություններ	2,027,594.7	2,616,199.4	11.6	(588,604.7)	(22.5)	-
5	Ենթակառուցվածքների և գյուղական ֆինանսավորման աջակցություն	1,727,760.3	1,896,310.8	9.9	(168,550.5)	(8.9)	-
6	Բուսաբուծության խթանում և բույսերի պաշտպանություն	412,092.3	515,387.2	2.3	(103,294.9)	(20)	-
7	Սննդամթերքի լաբորատոր փորձաքննություններ	190,842.9	190,842.9	1.1	0	0	-

⁴ 2021 թվականի պետական բյուջեով ոլորտին տրամադրվող հատկացումները գումարային չեն աճել